

Doležal, Daniel. 2015. *Zahraniční a bezpečnostní politika Ruské federace: od westernizačního k etatistickému přístupu*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Bakalářská práce.
Posudek oponenta práce: Mgr. Martin Schmiedl

Charakter tématu

Daniel Doležal si za téma své kvalifikační práce vybral zajímavé a relevantní téma, které je velmi důležité, a to hlavně vzhledem k současným vztahům mezi Ruskem a například EU a také dnešnímu diskurzu ruské zahraniční politiky. Ačkoli si v úvodu práce stanovuje za cíl určení faktorů, které vedly ke změně v rámci ruské zahraniční a bezpečnostní politiky z westernizační na etatistickou a to skrze, jak sám píše: „...nový vhlad do této problematiky“ (s. 10), tak mám za to, že tohoto ambiciózního cíle bylo dosaženo spíše sporadicky. Celkově to je spojeno s problematickým uchopením práce a prací s různými proměnnými, které autor poměrně nejasně využívá.

Teoreticko-metodologické zakotvení

Jako své teoretické východisko si autor zvolil model tří tradic, přístupů k ruské zahraniční a bezpečnostní politice (westernizační, etatistický, civilizační) od Andreje Tsygankova. Jednotlivé přístupy autor definuje a ukotvuje je do historické tradice. Problematickou částí teoreticko-metodologického ukotvení je absence hypotéz a celý design výzkumného záměru. Výzkumné otázky jsou dvě: (1) „Jaké vnitřní a vnější vlivy v zahraniční a bezpečnostní politice RF zapříčinily nástup etatismu a ústup westernismu v Rusku?“; (2) „Jakým způsobem a jaký výše zmíněný faktor změnil Jelcinův postoj k zahraniční a bezpečnostní politice RF na přelomu jeho jednotlivých období?“ (s. 11). Problémem je, že v druhé otázce již autor implicitně předpokládá, že různé faktory dotlačily Jelcina ke změně politiky, otázkou však také je, zda za změnou nestála také osoba B. Jelcina (což ostatně autor v úvodu uvádí i jako jeden z vnitřních faktorů s. 11). Protiřečí si tak, když jednou počítá se stejnou proměnnou jako s nezávislou a podruhé jako se závislou.

Autor v textu postrádá hypotézy, což vzhledem k tomu, že si stanovuje za cíl zjištění důvodů, které vedly ke změně v ruské zahraniční politice, je podstatnou chybou a projevuje se to dále v textu tím, že analýza působí nekonzistentně. Vede to i například k tomu, že autor například dvě vydané doktríny, kterými se v práci zabývá (leč mám za to, že přímo s nimi příliš nepracoval, vzhledem k tomu, že jejich interpretaci převzal hlavně z děl jiných autorů, viz s. 32 a s. 47), chápe jako vnitřní faktory ovlivňující zahraniční a bezpečnostní politiku. Tyto doktríny jsou však, dle mého názoru, spíše jednoznačným projevem zahraniční politiky a tedy indikátorem toho, zda se jedná o westernizační či etatistickou pozici. Místo toho, aby autor doktríny využil jako indikátor závisle proměnné a charakterizoval ji, tak je využívá jako nezávisle proměnnou, která měla vliv na změnu zahraniční politiky a dopouští se tak tautologie. Autorem zvolená teorie nepracuje s faktory, které vedou k přechodu mezi jednotlivými politikami, což je problematické pro samotnou analýzu. Sice nám umožňuje zařadit jednotlivá období k různým zahraničně-politickým tradicím, ale již nám neukazuje, na které faktory bychom se měli zaměřit. Jednotlivé faktory by měl autor vybírat v závislosti na teoretických základech, které by měl představit. Takto působí jednotlivý výběr faktorů ovlivňujících změnu zahraniční politiky nahodile.

Celkově jsou problematická i některá vyjádření strany cíle práce a metody. Autor například poukazuje na to, že „cílem práce je komparace vnitřních a vnějších faktorů“ (s. 11), kde by bylo lepší použít slova „popis“. Vzhledem k tomu, že autorovy případy nejsou jednotlivé faktory, ale dvě volební období B. Jelcina.

Celkově se autor bohužel nevyhnul dominantnímu stylu zpracování podobných témat, kterým je kvalitativní „povídání“, což není nijak špatně vzhledem ke kontextu bakalářské práce, ale je

možná škoda, že nezvolil i nějaký jiný systematický způsob analýzy důvodů zkoumané zahraničně-politické změny.

Struktura práce

Co se týká struktury, tak ta je vhodně zvolena a i když v práci postrádám hlubší teoretický rozbor toho, proč byly zvoleny zkoumané faktory, které byly zvoleny, tak celkový postup od teoretických východisek k analytické části je v pořádku. V úvodu autor nastiňuje důvody výběru tématu, cíle práce i výzkumné otázky, avšak chybí hypotézy. Autor dobře zdůvodňuje strukturu práce. Větší pozornost by si možná zasloužila řešerše a zhodnocení dosavadního bádání. V závěru autor konstatuje, že cíl práce byl splněn. Autor na první výzkumnou otázku odpovídá, že „zásadní krok...udělalo NATO“ (s. 65). Odpovídá zároveň i na výzkumnou otázku, jaké „...kroky B. N. Jelcin byl nucen udělat při možném rozšiřování NATO...“. Na tuto otázku se však v úvodu vůbec neptá. Dále pak při změně pozice prezidenta Jelcina poukazuje například na roli rusko-čečenské války. Opět se zde setkáváme s problematickým využíváním doktrín a koncepcí zahraniční politiky, které považuje za vnitřní faktory.

Práce se zdroji

Co se literatury týká, tak autor využívá často literatury české provenience, což je v některých částech zajisté škoda. Z české literatury jinak chybí snad jen publikace od M. Romancova, jinak je vzorek reprezentativní. Zahraniční literatura je již více selektivní. Stálo by možná za zvážení, zda by nebylo vhodné doplnit některé zahraniční odborné články namátkou třeba od O'Loughlina, Ó Tuathaila a Kolossova, Paula Kubiceka či Petera Shearmana. Autor se v práci odkazuje i na primární zdroje a snaží se s nimi pracovat, většinou však nenabízí vlastní interpretaci, nýbrž interpretaci jiných autorů (hlavně u interpretace doktrín) a je tak škoda, že více nepracuje se samotnými texty a účinněji je tak nevyužívá.

Formální stránka

Bohužel, ani po formální stránce není práce zcela v pořádku. Nalezneme zde problémy v odkazování i seznamu literatury. Opakujícím se problémem je například neuvádění stránek u odkazů. Zároveň si autor nedal pozor na přesné uvádění roků vydání u literatury, kdy v textu několikrát nalezneme jiný rok u odkazu, než je uveden v seznamu literatury (viz Waisová 2002 na s. 20, Hopkin 2010 na s. 26). Celkově má autor i velké nedostatky v citační normě katedry. Špatným způsobem cituje články. V seznamu zdrojů neodlišil některé prameny od odborné literatury. Autor tak nezvládl využít citační normy katedry a obecně je formální stránka práce velmi slabá. Nalezneme i některé překlepy (pravidelně využívá místo slova „kýžený“ slovo „tížený“ například cíl). Občas nalezneme chybějící či přebývající tečku, v jednom případě chybí odosobnění textu (s. 12) či problémy ve využití odborných termínů (viz „jev případové studie“ s. 12), avšak to jsou spíše menší pochybení.

Závěr

Bohužel, práce dle mého názoru dostatečně nenaplnuje požadavky kladené na kvalitu bakalářské práce. Zejména je třeba vytknout její formální zpracování a problémy teoreticko-metodologického ukotvení. Práce by si zasloužila větší systematickosti a hlubší práci s prameny. Celkem práce, hlavně díky ne zcela dobře vedenému seznamu literatury a odkazování, zanechává dojem nepřilíš pečlivého přístupu autora a působí podprůměrným dojmem. Celkově vzhledem k výše uvedeným faktům práci **nedoporučuji k obhajobě**.